

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ อุตสาหกรรมการก่อสร้างของประเทศไทยได้มีการพัฒนา และมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลอุตสาหกรรมการก่อสร้างของประเทศไทยในปี พ.ศ.2542 พบว่าสถานประกอบการที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการก่อสร้างได้มีการกำเนิดขึ้นอย่างมากมาย สามารถจำแนกรูปแบบของสถานประกอบการได้เป็น 2 แบบ คือ สถานประกอบการแบบที่จัดตั้งเป็นแบบนิติบุคคล และสถานประกอบการที่จัดตั้งตามกฎหมายเป็นส่วนบุคคล โดยสามารถแยกพื้นที่ประกอบการที่พิจารณาได้ 3 พื้นที่ คือ พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร พื้นที่ในเขตเทศบาล และพื้นที่นอกเขตเทศบาล จากข้อมูล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ , 2542) พบว่า

- สถานประกอบการที่จัดตั้งเป็นแบบนิติบุคคล จะมีขนาดสถานประกอบการ (วงเงินรับเหมาก่อสร้างสูงสุด) อยู่ระหว่าง 1-9 ล้านบาท มากที่สุด คิดเป็น 38.6% จากจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดใน 3 ลักษณะพื้นที่ประกอบการ
- สถานประกอบการที่จัดตั้งเป็นตามแบบกฎหมายส่วนบุคคล จะมีขนาดสถานประกอบการ (วงเงินรับเหมาก่อสร้างสูงสุด) น้อยกว่า 1 ล้านบาท อยู่มากที่สุด คิดเป็น 91.7% จากจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดใน 3 ลักษณะพื้นที่ประกอบการ

ขณะที่จากข้อมูลสถานประกอบการก่อสร้างในประเทศไทย ปี 2547 พบว่ามีจำนวนสถานประกอบการก่อสร้าง จำนวน 23,826 แห่ง (ข่าวช่าง , ก.ค.- ส.ค. 2547) เพิ่มขึ้นจากปี 2542 ซึ่งมีสถานประกอบการก่อสร้าง 20,179 แห่ง ถึงร้อยละ 18 ซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการก่อสร้างนั้นยังคงมีการขยายการเจริญเติบโตต่อไป

ดังนั้นจากข้อมูลแสดงได้ว่า ผู้ประกอบการก่อสร้างในประเทศไทยส่วนมากเป็นผู้ประกอบการที่วงเงินรับเหมาก่อสร้างไม่สูงมาก คือ เป็นผู้ประกอบการในโครงการก่อสร้างที่มีขนาดเล็กหรือเป็นผู้รับเหมาช่วงในงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง แต่ในความเป็นจริงนั้น การวิจัยการศึกษา และความสนใจในงานก่อสร้างมักจะมีความใส่ใจในงานก่อสร้างที่มีเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือโครงการก่อสร้างที่มีขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ จนบางครั้งก็เกิดการละเลยไม่ได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กหรืองานของผู้รับเหมาช่วง

โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการก่อสร้างที่มีจำนวนโครงการก่อสร้างสูงที่สุด ยังขาดความสนใจ ขาดการศึกษาวิจัย และขาดการแก้ไขปรับปรุงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้โครงการก่อสร้างขนาดเล็กเกิดสภาพปัญหาที่ขาดการแก้ไข และขาดการพัฒนาเรื่อยมา

จากการที่ประเทศไทยประกอบด้วยสถานประกอบการดำเนินการก่อสร้างที่มีวงเงินรับเหมาก่อสร้างต่ำ หรือเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินการก่อสร้างขนาดเล็กอยู่สูง จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หากสามารถศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางแก้ไขในสภาพปัญหาของโครงการก่อสร้างขนาดเล็กในประเทศไทย เพื่อที่จะสามารถลดสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนาคุณภาพของงานก่อสร้างในโครงการก่อสร้างที่มีขนาดเล็ก ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทย สืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของโครงการราชการ โครงการเอกชน โครงการงานทาง และโครงการงานอาคารในประเทศไทย
- 2) วิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างที่มีขนาดเล็ก และโครงการก่อสร้างที่มีวงเงินสำหรับการก่อสร้างต่ำ เพื่อความถูกต้องในการเปรียบเทียบกันของข้อมูล ดังนั้นโครงการที่จะนำมาศึกษาควรจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นโครงการที่มีที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย
- 2) เปรียบเทียบโดยอาศัยพื้นฐานของปีที่ทำการศึกษา (พ.ศ.2548)
- 3) เป็นโครงการก่อสร้างที่มีมูลค่าการก่อสร้างของโครงการไม่เกิน 20 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดในการแบ่งขนาดของโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก ตามสัญญามาตรฐาน FIDIC (1999) ; Short Form of Contract ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาที่มีความเป็นมาตรฐานสำหรับโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก และมีการใช้กันอยู่แพร่หลายที่สุดในโครงการขนาดเล็กในหลายประเทศ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย ทั้งส่วนที่เป็นโครงการของหน่วยงานราชการ โครงการของหน่วยงานเอกชน โครงการงานทางและโครงการงานอาคาร มีกระบวนการและวิธีการดำเนินการศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์และวิจัยทั้งหมด 5 ขั้นตอน ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆ ได้ ดังแสดงในรูปภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการค้นคว้าและศึกษารายละเอียดจากเอกสาร และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้อง

เป็นขั้นตอนเริ่มต้น เพื่อทำการศึกษาถึงเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็นกระบวนการต่างๆ ดังนี้

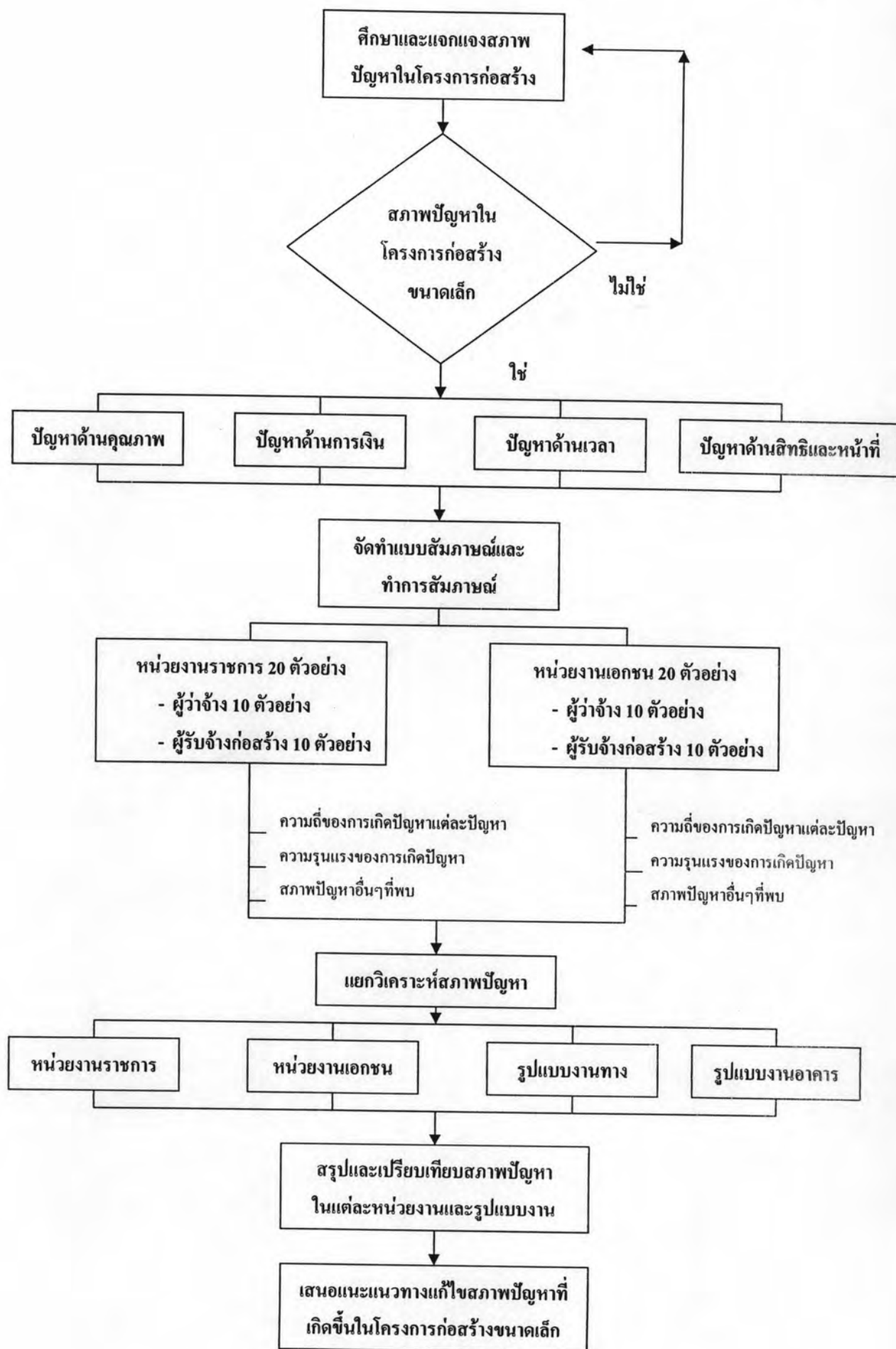
ก) ศึกษาเอกสาร วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้าง โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างที่มีขนาดเล็กทั้งส่วนที่เป็นของนานาชาติ และส่วนที่เป็นของโครงการก่อสร้างในประเทศไทย

ข) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสัญญาจ้างก่อสร้าง โครงการก่อสร้างขนาดเล็กทั้งของหน่วยงานราชการ และของหน่วยงานเอกชนของประเทศไทย

ค) ศึกษาเอกสารของสัญญาจ้างก่อสร้างมาตรฐาน FIDIC (1999) ; Short Form of Contract เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงข้อกำหนดของสัญญาจ้างก่อสร้างมาตรฐาน FIDIC (1999) ; Short Form of Contract เปรียบเทียบกับ ข้อกำหนดในสัญญาโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย และวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดข้อกำหนดดังกล่าว

2) ขั้นตอนการแจกแจงหัวข้อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย

ข้อมูลที่สามารถรวบรวมได้ในขั้นตอนที่ 1 จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก ทำให้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ ได้แก่

รูปที่ 1.1 แสดงขั้นตอนและกระบวนการในการทำการวิจัย

- สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างส่วนที่มีเคยมีการศึกษาและวิเคราะห์ในอดีต ทั้งในส่วนของโครงการในประเทศไทย และส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ของโครงการนานาชาติ
- สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ในสัญญาจ้างก่อสร้างโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย

ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาแจกแจงถึงหัวข้อเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย ได้ดังนี้

- ก) นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในโครงการก่อสร้างที่มีการศึกษา และการวิเคราะห์ในอดีต รวมทั้งสภาพปัญหาที่มีในสัญญาจ้างก่อสร้างโครงการก่อสร้างขนาดเล็กในประเทศไทย และข้อกำหนดที่สัญญาจ้างโครงการก่อสร้างขนาดเล็กในประเทศไทยขาดการระบุ (เทียบกับสัญญาว่าจ้างก่อสร้างมาตรฐาน FIDIC (1999) ; Short Form of Contract) มากำหนดสภาพปัญหาในโครงการก่อสร้างที่เคยมีการศึกษาในอดีต
 - ข) ทำการแยกสภาพปัญหาที่มีการศึกษาวิเคราะห์ในอดีต กับสภาพปัญหาที่ขาดการวิเคราะห์และวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 4 สภาพปัญหา คือ สภาพปัญหาทางด้านคุณภาพ สภาพปัญหาทางการเงิน สภาพปัญหาทางด้านเวลา และสภาพปัญหาทางด้านสิทธิและหน้าที่ โดยการใช้แผนภูมิแก๊งปลา (Cause & Effect Diagram) เพื่อจัดการแยกส่วนของสภาพปัญหาที่มีการวิเคราะห์แล้ว และส่วนที่ยังขาดการวิเคราะห์
 - ค) นำหัวข้อสภาพปัญหาที่สามารถแจกแจงได้ ทั้งในส่วนของสภาพปัญหาที่มีการศึกษาและวิเคราะห์ในอดีตและส่วนที่ยังขาดการวิเคราะห์ จากแผนภูมิแก๊งปลา (Cause & Effect Diagram) มาทำการกำหนดเป็นหัวข้อเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ต่อไป
- 3) ขั้นตอนในการจัดทำแบบสัมภาษณ์และการทำการสัมภาษณ์
- จากข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 ทำให้ทราบถึงหัวข้อของสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย และสามารถนำมาจัดทำแบบสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์ เพื่อการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย ดังนี้

- ก) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่
- ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ระยะเวลา ในการดำเนินการมูลค่าของโครงการที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบลักษณะของโครงการ เป็นต้น
 - ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์รูปแบบระบุนอัตรา (Rate Scale) และแบบปลายเปิดเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกในบางสภาพปัญหา เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพ ด้านการเงิน ด้านเวลา และด้านสิทธิและหน้าที่
 - ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อใช้สัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงลึก (In-Depth Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาอื่น ๆ ที่มีการพบนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์ สัญญาที่ใช้ในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก และความคิดเห็นในการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก โดยการปรับปรุงในส่วนข้อกำหนด ของสัญญาที่ใช้จ้างก่อสร้าง
- ข) การทำการสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างขนาดเล็กทั้งหมด 40 ตัวอย่าง แบ่งได้เป็น
- โครงการราชการ 20 ตัวอย่าง แบ่งเป็นผู้รับจ้างก่อสร้าง 10 ตัวอย่างและผู้ว่าจ้าง 10 ตัวอย่าง ซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินการควบคุมการก่อสร้าง โครงการขนาดเล็กของหน่วยงานราชการมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี
 - โครงการเอกชน 20 ตัวอย่าง แบ่งเป็นผู้รับจ้างก่อสร้าง 10 ตัวอย่างและผู้ว่าจ้าง 10 ตัวอย่าง ซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินการควบคุมการก่อสร้างโครงการขนาดเล็กของหน่วยงานเอกชนมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี
- 4) ขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของไทย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 3 ทำให้สามารถทราบข้อมูลเกี่ยวกับ
- สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก
 - สภาพความถี่ของการเกิดปัญหาแต่ละส่วน
 - สภาพความรุนแรงของการเกิดปัญหาแต่ละส่วน

ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึง ลำดับของสภาพปัญหาที่มีความถี่และความรุนแรงสูงตามความคิดเห็นที่ได้จากข้อมูลของการสัมภาษณ์ รวมทั้งการศึกษาความสัมพันธ์และการ เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาต่างๆ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- ก) การวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติเบื้องต้นหรือใช้ค่าสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)
- จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกเป็นผู้รับจ้างก่อสร้างและผู้ว่าจ้างของตัวอย่างโครงการที่อยู่ในขอบเขต
 - ค่าเฉลี่ยเลขคณิตในแต่ละความคิดเห็นของแบบสอบถาม
 - ค่าช่วงระดับความคิดเห็น (ค่าช่วงประชากร) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูล เป็นต้น
- ข) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าทางสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)
- ศึกษาเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ของตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบว่าคำตอบของทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ว่าจ้างและฝ่ายผู้รับจ้าง มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันหรือขัดแย้งกัน โดยนำมาวิเคราะห์ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความ เป็นอิสระกันสองกลุ่ม โดยการทดสอบแบบ Non - Parametric Statistical ซึ่งใช้วิธีการทดสอบรูปแบบ Mann - Whitney U Test เพื่ออธิบายความแตกต่างของคำตอบทั้ง 2 ฝ่าย
- ค) การวิเคราะห์ทางด้านคุณภาพ โดยการวิเคราะห์วิจัยข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด
- นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด มาจัดกลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน เช่น สาเหตุของการเกิดปัญหา สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา และสภาพปัญหาอื่นๆที่พบทั้งในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กทั้งของหน่วยงานราชการและของหน่วยงานเอกชน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กรูปแบบงานทางและโครงการก่อสร้างขนาดเล็กรูปแบบงานอาคาร เป็นต้น
 - ข้อมูลที่ได้มีการจัดกลุ่มจากแบบสอบถามปลายเปิด นำมาเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการขนาดเล็กรูปแบบงานทางและโครงการขนาดเล็กรูปแบบงานอาคาร

- 5) ขั้นตอนการเสนอแนะแนวทางแก้ไข และสรุปผลการศึกษาและการวิจัย จากขั้นตอนที่ 4 ทำให้ทราบข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย ซึ่งจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และการปรับปรุงสภาพปัญหาดังกล่าว ตามขั้นตอน ดังนี้
- ก) เสนอแนะแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยความถี่และความรุนแรงสูง โดยการศึกษาสาเหตุของการเกิดสภาพปัญหาและการศึกษาผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลแต่ละฝ่ายที่ให้สัมภาษณ์
 - ข) สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข รวมทั้งจัดทำรูปเล่มรายงานเพื่อนำเสนอข้อมูล

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงสภาพความถี่ และความรุนแรงของปัญหาในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก ทั้งส่วนที่เป็นหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน และส่วนของรูปแบบงานทางและงานอาคารในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก
- 2) ทราบถึงสภาพปัญหาอื่นๆ ที่พบในสัญญาโครงการก่อสร้างขนาดเล็กของประเทศไทย ทั้งส่วนที่เป็นของหน่วยงานราชการและหน่วยงานของเอกชนและส่วนของรูปแบบงานทางและงานอาคารในโครงการก่อสร้างขนาดเล็ก
- 3) ทราบแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กที่มีความถี่ของการเกิดขึ้นบ่อย และมีความรุนแรงของสภาพปัญหาสูง
- 4) สามารถปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กเพื่อให้เกิดการพัฒนาและลดการเกิดสภาพปัญหาต่างๆ ในโครงการก่อสร้างขนาดเล็กในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นรากฐานของอุตสาหกรรมโครงการก่อสร้างให้เกิดสภาพปัญหาต่างๆ น้อยลงที่สุด